

Nieuwe waterpartij bedrijventerrein Oudeland

Ecologische inrichting van de centrale plas op het bedrijventerrein van Oudeland te
Berkel en Rodenrijs

14 september 2010

R. de Beer
S. Laan

2010

Opdrachtgever
Gemeente Lansingerland

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A
1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Inrichting en beheer	4
2.1	Randvoorwaarden voor de Steenuil.....	4
2.2	Vliegverkeer	4
2.3	Beheer	4
3	Literatuur	5
Bijlage 1.	Voorstel inrichting Centrale plas Oudeland	7

1 Inleiding

De Gemeente Lansingerland is momenteel bezig een nieuw bedrijventerrein te ontwikkelen in het gebied 'Oudeland' nabij de plaats Berkel en Rodenrijs. In het plan voor het nieuwe bedrijventerrein is de aanleg van een tweetal nieuwe wateren voorzien.

Tussen het bedrijventerrein en de bestaande lintbebouwing komt een langgerekt water met meest hoge beschoeiingen, kades, vlanders en dergelijke en een steil oeverprofiel, het 'randwater' (zie Figuur 1)

In de noordhoek van het bedrijventerrein wordt een ongeveer rechthoekige plas ingericht met een niet steile oever en een meer natuurlijke uitstraling, de 'centrale plas' (zie Figuur 1).

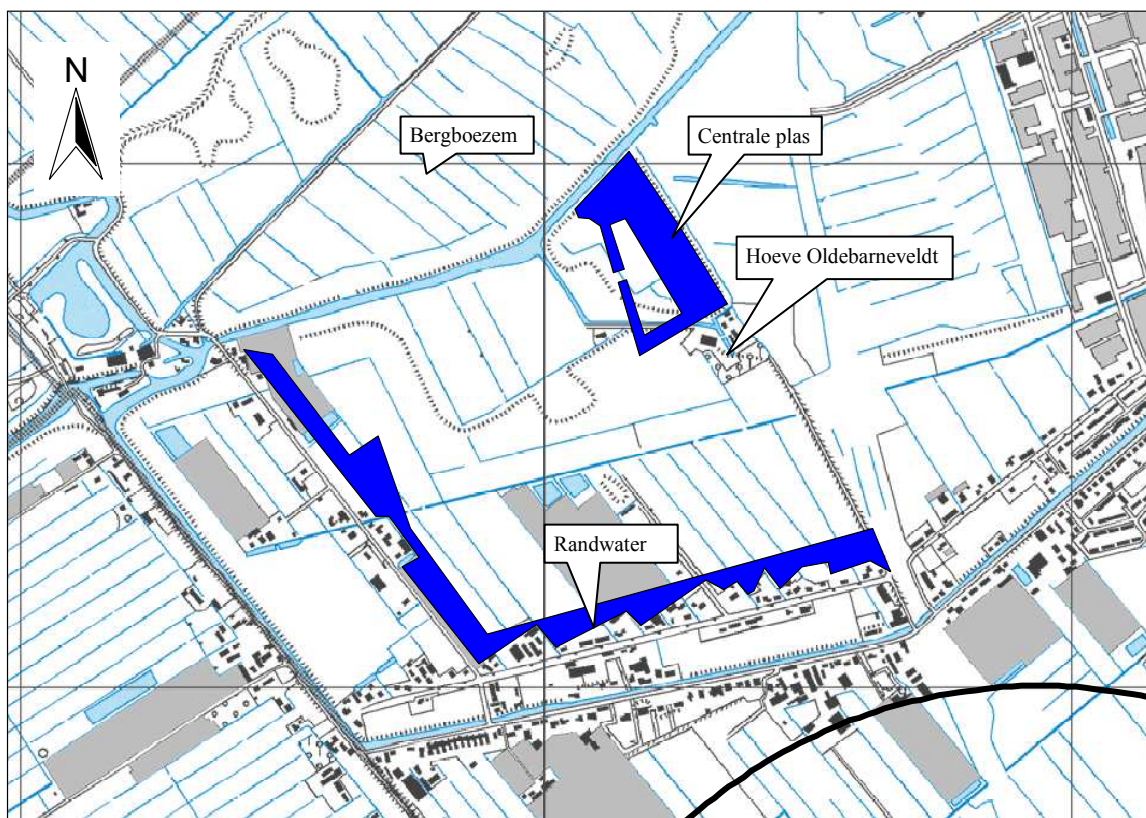
Net ten zuidoosten van deze centrale plas ligt een boeren erf ('hoeve Oldebarneveldt') dat nog gedeeltelijk in gebruik is. Op dit erf broedt al jaren een paar Steenuil in een nestkast. De Steenuil is een jaarrond beschermde vogelsoort onder de Flora- en faunawet en om geen verbodsbepalingen van deze wet te overtreden wordt het boeren erf en de omgeving daarvan zodanig ingericht dat de functionaliteit van deze vaste rust- en verblijfplaats wordt gewaarborgd. Deze inrichting is uitgewerkt in een inrichtingsplan dat eind maart 2010 is verschenen (DE BEER, 2010).

In dit inrichtingsplan wordt ook voorzien in een 'corridor', ingericht voor de Steenuil van het boeren erf, langs de nieuwe plas, richting het gebied 'Bergboezem'.

Omdat de aanleg van de wateren in totaal een oppervlakte van meer dan 3 hectare water betreft en de nieuwe wateren op minder dan 6 kilometer afstand liggen van de opstijg- en landingsbanen van vliegveld 'Rotterdam Airport' moet bij het ontwerp en de inrichting van de plas ermeê rekening gehouden worden dat deze geen aanzuigende werking heeft op grote groepen vogels die een gevaar kunnen zijn voor het vliegverkeer. Om deze reden is een Vogeleffectenstudie uitgevoerd naar de aanleg van de wateren (DE BEER, 2010 (II)).

Om tot een verder uitgewerkt inrichtingsplan te komen voor de Centrale plas heeft de gemeente opdracht verleend aan Ecologisch adviesbureau Van der Goes en Groot de ecologische inrichting van de plas gedetailleerd te schetsen. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de ecologische randvoorwaarden en de uit veiligheidsoverweging spelende beperkingen.

Naast de voorgestelde ecologische inrichting wordt daarbij ook het beheer beschreven dat noodzakelijk is om de functionaliteit van de plas voor de Steenuil in stand te houden en te zorgen dat deze ook in de toekomst geen gevaar oplevert voor vliegverkeer.

Figuur 1. Ligging van de nieuwe wateren 'Randwater' en 'Centrale plas' in het nieuwe bedrijventerrein Oudeland

2 Inrichting en beheer

In Bijlage 1 staat de voorgestelde inrichting van de centrale plas aangegeven. Bij deze inrichting is rekening gehouden met een aantal randvoorwaarden.

2.1 Randvoorwaarden voor de Steenuil

In het inrichtingsplan is op een aantal manieren rekening gehouden met het leefgebied van de Steenuil:

- ♣ Behoud van het erf van Hoeve Oldebarneveldt en de bijbehorende erfbeplanting.
- ♣ Afscherming tussen het erf en het nieuwe bedrijventerrein door een brede meidoornheg die niet hoeft te worden gesnoeid, die breed uit kan lopen en op lange termijn ook uit losse ‘meidoornboompjes’ kan bestaan. Deze meidoornheg kan op plekken worden onderbroken om toegang te geven naar het boerenerf of om zichtlijnen naar het boerenerf te creëren.
- ♣ De meidoornheg loopt onderbroken door richting Bergboezem, dicht langs de weg en schermt de waterplas af van weg en bedrijventerrein noord-oostelijk van de plas. De heg wordt op twee punten ongeveer 50 meter onderbroken om zichtlijnen te maken en toegang te geven tot de plas.
- ♣ Op de eerste 150 meter van Hoeve Oldebarneveldt richting Bergboezem zijn met onderliggende afstand van plm. 30 meter 5 Walnootbomen gepland die een overgang van erf naar open gebied vormen en die door de uilen kunnen worden benut om vanuit te jagen. De walnoten die er afvallen blijven tot lang in het najaar en winter belangrijk voedsel voor muizen of andere dieren die als prooi kunnen dienen.
- ♣ Tussen hoeve Oldebarneveldt en de plas kan een rij knotwilgen worden aangeplant (en onderhouden!) waar de uilen gebruik van hunnen maken.
- ♣ Op de dijk langs de Bovenvaart kunnen zowel aan de Bergboezemkant als de Oudeland-kant een vijftal korte (2-2,5 m hoge) jaagpaaltjes worden neergezet om deze interessanter te maken voor de uilen.
- ♣ In de zuid/zuidwesthoek van het ontwerp is ruimte voor een horecavoorziening met parkeerterrein, deze zal de uilen niet belemmeren van de corridor gebruik te maken. Verlichting zal tot een minimum worden beperkt. Rondom het terrein van de horecavoorziening wordt een haag aangelegd om deze af te schermen.
- ♣ Het is mogelijk vanaf de horeca voorziening een smal onverhard wandelpad te creëren (ca. 1 meter breed) langs de plas. Eventueel kan dit verder lopen over een bruggetje tot in de Bergboezem. De

smalle bermen (beide zijden 2 meter) langs dit paadje kunnen intensiever worden gemaaid dan de rest van de oeverzone, het korte gras van de bermen levert jachtgebied op voor de uilen.

- ♣ Naar de waterlijn toe wordt de ondergrond steeds vochtiger en zal zich meer en meer een oevervegetatie ontwikkelen. Deze oever- en Rietvegetatie wordt eenmaal per jaar gemaaid in de periode eind augustus-september.
- ♣ De oeverzone op het ‘schiereiland’ in het midden van de plas wordt grotendeels natuurlijk en groen ingericht. Deze groene oever sluit aan op de moerasesovers in het noorden van de plas.
- ♣ Gebruik van verlichting langs het wandelpad wordt achterwege gelaten, bij inrichting van de omgeving van de plas wordt steeds gelet verlichting tot het uiterste te beperken.

2.2 Vliegverkeer

Er zijn weinig beperkingen voor de inrichting van de centrale plas met het oog op het vliegverkeer. Uit eerder onderzoek is gebleken dat vorm en grootte van open water belangrijk is voor het optreden van grote concentraties vogels (OOST, 2001). Kleinere, grilliger gevormde plassen met hogere randelementen zoals bebouwing of bomen zorgen voor onoverzichtelijke, ‘onveilige’ wateren die gemeden worden door grotere groepen vogels, waaronder bijvoorbeeld de voor het vliegverkeer gevaarlijke meeuwen. Bij ‘kleiner open water’ kan daarbij een minimale diameter van ongeveer 50 meter worden aangehouden.

Het ontwerp van de plas met daarin het schiereiland zorgt ervoor dat geen groot oppervlak open water ontstaat en de bebouwing daarvan met het hogere bedrijfspand zorgt voor verdere ongeschiktheid voor grote concentraties vogels.

In het ontwerp is verder voorzien in een niet actief beheerde ruige rietzone in de noordrand van de plas. In deze ruige rietzone kunnen op langere termijn schietwilgen opgroeien die ook de plas ‘onveiliger’ en ongeschikt maken voor grote concentraties vogels. Dergelijke concentraties worden dan ook niet verwacht.

2.3 Beheer

Het beheer van de oeverzones van de plas is van essentieel belang voor zijn functie als corridor voor de Steenuil en de vestiging van vogels. In §2.1 staan al een aantal beheermaatregelen genoemd, hieronder worden ze samengevat en aangevuld:

- ♣ Oeverzone in de ‘Steenuilcorridor’ moet extensief worden gemaaid, eenmaal per jaar in het najaar (september), het maaisel moet worden afgevoerd!

Dit beheer kan leiden tot een bloemrijke oevervegetatie met een gradiënt van nat naar droog richting de rand van het gebied.

- ♣ Onder de walnoten en langs het eventueel aan te leggen wandelpadje kan een intensiever maaibeheer worden gevolgd, de Steenuil houdt van kort gemaaid gras en mijdt onoverzichtelijke ruigte. Dit verhoogt tevens de uitstraling en begaanbaarheid van het wandelpad. Het maaisel moet worden afgevoerd, er moet niet worden geklepeld.
- ♣ De takken van de meidoornheg die te ver over de weg hangen moeten worden afgesnoeid zodat hier een rechte scheiding tussen heg en weg komt.
- ♣ De knotwilgen moeten eenmaal per 6-8 jaar worden geknot, de takken kunnen deels blijven liggen.
- ♣ De overzones in het noorden worden niet actief beheerd, hier kan rietruigte met overjarig riet en schietwilgen ontwikkelen.
- ♣ Het is essentieel dat aantallen eventueel vestigende ganzen worden gereguleerd door het oliën van hun eieren, liefst als onderdeel van een plan dat betrekking heeft op een groter gebied rond Rotterdam Airport.

2.4 Overige inrichtingsplannen

Naast de hierboven aangegeven inrichtingsvoorstellen en bijbehorende randvoorwaarden is ook de aanleg van een maximaal 50 meter hoge zendmast gepland in de uiterste noordwesthoek van de plas en is in het zuidelijke deel van de plas de realisatie van een horecagelegenheid voorzien.

Het plaatsen van de zendmast zal naar verwachting geen of weinig invloed te hebben op de ontwikkeling van toekomstige natuurwaarden omdat de mast goed zichtbaar is en geen bewegende delen heeft zoals bijvoorbeeld een windmolen. Er zijn daarom geen (aanvarings-)risico's of andere bedreigingen van te verwachten. Ook de Steenuilen zullen er geen last van ondervinden.

Het realiseren van een horecavoorziening aan het water in de zuidwesthoek van de plas zal, afhankelijk van de precieze plaatsing en uitwerking van de plannen lokaal effect kunnen hebben op de aanwezigheid van groepen verblijvende vogels en mogelijk de vestiging van (schuwe) water- en rietvogels. Verblijvende vogelgroepen zullen gedeeltelijk uitwijken naar andere delen van de plas in het noorden. De voorziening zal vanwege de ligging geen invloed hebben op de Steenuilen en de toegankelijkheid van de ingerichte corridor.

3 Literatuur

- BEER, R. DE, 2010. *Inrichtingsplan Steenuil Oudeland. Maatregelen voor behoud Steenuil nabij bedrijventerrein Oudeland te Berkel en Rodenrijs*. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- BEER, R. DE 2010 (II). *Vogeleeffectenstudie nieuwe wateren bedrijventerrein Oudeland, onderzoek naar effecten van de aanleg van nieuw water te Oudeland in Berkel en Rodenrijs op vogels en vliegverkeer rond luchthaven Rotterdam Airport*. G&G-rapport 2010-10, Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- BEER, R. DE. 2007. *Steenulen in de Baanste-Noord, inventarisatie van Steenuilen in de Baanste-Noord bij Purmerend*. Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot, Alkmaar. G&G rapport 2007-27.
- BOER, W. DEN, M. VAN STRAATEN & B.W.J. OOSTERBAAN, 2003. *Beschermde flora en fauna Berkel en Rodenrijs*. G&G-rapport 2003-25 Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- GROEN, F. VAN & M. VAN STRAATEN, 2003. *Het Lint te Berkel en Rodenrijs*. G&G-rapport 2005-14. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- GROEN, F. VAN & M. VAN STRAATEN, 2005 (II). *AE-driehoek te Berkel en Rodenrijs, inventarisatie beschermde flora en fauna 2005*. G&G-rapport 2005-13. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- HAASTEREN, J. VAN & I. VAN WOERSEM, 2009. *Mitigatie en compensatie Nieuw Driemanspolder*, Hoogheemraadschap van Rijnland.
- JAGERS OP AKKERHUIS, G.A.J.M., 2008. *Inventarisatie van compensatiegebied voor de Steenuil rond 'de Waalsprong' gemeente Nijmegen*, Alterra-rapport 1782, Alterra, Wageningen.
- KOOP, F., 2008 *Aandacht voor de steenuil bij ruimtelijke ontwikkelingen*, Journaal Flora en fauna 5(6), SDU uitgevers Den Haag.
- MAANEN, E. VAN, *Bescherming van de Steenuil bij ruimtelijke ontwikkelingen*. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. 23^e druk. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- OOST, L, R.J.H.C. HENKENS, D.A. JONKERS & J.C. DE MOLENAAR, 2001. *Boterdorpsche plas nabij Rotterdam Airport? Aanvaringsrisico's tussen vogels en vliegtuigen in relatie tot aanleg en inrichting van de waterplas*. Alterra - rapport, 299, Alterra, Wageningen.
- PLANTINGA, J.E., 1998. *Plan van Aanpak Steenuil*. Actie rapport Vogelbescherming Nederland 14, Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- ROYAL HASKONING, 2004. *MER Groenzone Berkel-*

Pijnacker en Bergboezem en Oude Leede. Royal Haskoning Rotterdam, Provincie Zuid-Holland.

SDU UITGEVERS, 2002-2007. *Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil*. Koninklijke Vermande, Den Haag.

SLUIS, D., 2009. *Verlenging ontheffing drie deelgebieden te Berkel en Rodenrijs, toelichting aanvraag verlenging ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde (vijfde) lid en vijfde (zesde) lid onderdeel c*. Van der Goes en Groot, Alkmaar.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Bijlage 1. Voorstel inrichting Centrale plas Oudeland

